

รายการที่เกี่ยวข้องกัน: ความสัมพันธ์ที่อาจทำให้ขัดแย้งทางผลประโยชน์

(เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2568 ในคอลัมน์ “คุยกับ ก.ล.ต.” นสพ.กรุงเทพธุรกิจ)

โดย นายเอนก อยู่เย็น รองเลขาธิการ และโฆษก
สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ช่วงนี้ ก.ล.ต. อยู่ระหว่างเปิดรับฟังความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาตลาดทุนในหลายเรื่องที่สำคัญครับ หนึ่งในนั้นเป็นเรื่องการปรับปรุงหลักเกณฑ์การทำรายการที่มีนัยสำคัญ และ การทำรายการที่เกี่ยวข้องกัน ของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งหลักเกณฑ์ทั้งสองเรื่องนี้เริ่มใช้มาตั้งแต่ปี 2546 – 2547 แล้วครับ เพื่อสร้างมาตรฐานการกำกับดูแลกิจการที่ดีและคุ้มครองสิทธิของผู้ลงทุนให้ได้รับข้อมูลที่เพียงพอและมีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำธุรกรรมที่สำคัญของบริษัทจดทะเบียน

การปรับปรุงครั้งนี้ เพื่อให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในปัจจุบันมากขึ้น รวมทั้งเป็นการยกระดับการคุ้มครองสิทธิผู้ลงทุนให้ดีขึ้น โดยไม่สร้างภาระให้กับบริษัทจดทะเบียนมากเกินไป และผ่อนคลายบางรายการเพื่อช่วยลดภาระและเพิ่มความคล่องตัวให้กับบริษัทจดทะเบียนอีกด้วยครับ

หากเข้าไปดูในรายละเอียดของเอกสารรับฟังความคิดเห็นบนหน้าเว็บไซต์สำนักงาน ก.ล.ต. (www.sec.or.th) จะเห็นว่า แนวทางที่เสนอให้มีการปรับปรุงมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ทั้งวิธีการคำนวณและนับรวมรายการ การดำเนินการตามขนาดรายการ และการกำหนดนิยามและข้อกำหนดต่าง ๆ พร้อมทั้งเตรียม “คู่มือ” เพื่ออำนวยความสะดวกให้บริษัทจดทะเบียนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถศึกษาทำความเข้าใจและช่วยให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์อย่างถูกต้อง (โดยเปิดรับฟังความคิดเห็นจนถึงวันที่ 24 ส.ค. นี้ และเบื้องต้นคาดว่าจะมีผลใช้บังคับช่วงไตรมาส 1 ปี 2569)

วันนี้ผมขอนำเรื่อง “รายการที่เกี่ยวข้องกัน” ที่หลายท่านน่าจะสนใจมาคุยกันก่อนนะครับ และในโอกาสนี้จะนำเรื่องการทำรายการที่มีนัยสำคัญมาพูดคุยต่อไปครับ

“รายการที่เกี่ยวข้องกัน” หรือ Related Party Transaction (RPT) เป็นการทำธุรกรรมของบริษัทจดทะเบียน (รวมบริษัทย่อย) กับบุคคลหรือนิติบุคคล ที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เข้าข่ายเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกันของบริษัท ซึ่งอาจมีประเด็นที่ต้องระมัดระวังเกี่ยวกับเรื่องความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of Interest) เช่น การซื้อขายสินค้าหรือบริการกับกิจการที่มีผู้เกี่ยวข้องของผู้บริหารเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ การซื้ออสังหาริมทรัพย์จากผู้บริหารบริษัท ซึ่งการตัดสินใจดำเนินการของกรรมการและผู้บริหารอาจทำให้เกิดข้อสงสัยว่าเป็นการดำเนินการโดยมีผลประโยชน์ส่วนตัวในทางตรงหรือทางอ้อมหรือไม่ และอาจนำไปสู่การถ่ายเทผลประโยชน์ของบริษัทได้หากขาดกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลที่เหมาะสม ก.ล.ต. จึงมีการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อกำกับดูแลการทำรายการที่เกี่ยวข้องกันให้เป็นไปอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และเป็นไปเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของบริษัท

สำหรับการปรับปรุงหลักเกณฑ์ RPT ในครั้งนี้จะมี 5 ประเด็นสำคัญครับ

(1) กำหนดให้ชัดเจนว่า รายการ RPT ที่เป็น “การค้าทั่วไป” ซึ่งบริษัททำเป็นปกติเพื่อประกอบธุรกิจ ทุกรายการ บริษัทสามารถขออนุมัติข้อตกลงทางการค้าหรือหลักการจากคณะกรรมการเพื่อให้ฝ่ายจัดการไปดำเนินการได้ โดยไม่ต้องขออนุมัติรายการที่เกี่ยวข้องการเป็นรายกรณีอีก เช่น ธนาคารพาณิชย์รับฝากเงินจากผู้บริหารในลักษณะที่เหมือนลูกค้าทั่วไป ห้างสรรพสินค้าขายสินค้าให้กับกรรมการหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องที่เข้ามาซื้อสินค้าในห้างเหมือนลูกค้าทั่วไป

(2) ปรับปรุงนิยาม “ญาติสนิท” จากปัจจุบันที่หมายความว่า บุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือ โดยการจดทะเบียนตามกฎหมาย ได้แก่ บิดา มารดา คู่สมรส พี่น้อง และบุตร รวมทั้งคู่สมรสของบุตร ปรับเป็น กำหนดให้ ญาติสนิท ไม่รวมถึง คู่สมรส เนื่องจากซ้ำซ้อนกับนิยามผู้ที่เกี่ยวข้อง

(3) ปรับปรุงวิธีการคำนวณมูลค่ารายการ RPT จากปัจจุบันที่ใช้เกณฑ์มูลค่าสินทรัพย์ที่มีตัวตนสุทธิ (Net Tangible Asset) มาเป็นเกณฑ์สินทรัพย์สุทธิ (Net Asset) โดยไม่ต้องนำสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนมาหักออก เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากลและสภาวการณ์ดำเนินธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนไทย รวมทั้งสอดคล้องกับเกณฑ์การทำรายการที่มีนัยสำคัญด้วยครับ

(4) ปรับปรุงวิธีการนับรวมรายการ RPT เพื่อให้ครอบคลุมและสะท้อนมูลค่ารายการรวมที่ทำกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกันที่เข้าข่ายเป็นกลุ่มเดียวกันมากขึ้น จากเดิมที่จะนับรวมรายการที่ทำกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกันรายเดียวกัน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องและญาติสนิทของบุคคลนั้นเท่านั้น แนวทางที่เสนอปรับปรุง คือ ในกรณีบุคคลที่เกี่ยวข้องกันเป็นนิติบุคคล จะนับรวม “ผู้มีอำนาจควบคุมกิจการและผู้ถือหุ้นใหญ่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกันรายนั้น” รวมถึงผู้เกี่ยวข้องและญาติสนิทด้วย

สำหรับการระยะเวลาการนับรวมรายการยังคงเป็นรายการที่เกิดขึ้นภายในรอบ 6 เดือนก่อนการเข้าทำรายการ ยกเว้นรายการที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นแล้วตามหลักเกณฑ์เดิม รวมทั้งอำนาจอนุมัติยังคงสอดคล้องกับหลักเกณฑ์เดิม เช่น รายการที่มีมูลค่าตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป หรือ ตั้งแต่ 3% ของสินทรัพย์สุทธิขึ้นไป จะต้องขออนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น และเพิ่มเติมสิทธิให้ผู้ถือหุ้นจำนวนรวมกันตั้งแต่ 10% สามารถออกเสียงคัดค้านการทำรายการได้ รวมถึงให้บริษัทจดทะเบียนต้องรายงานความคืบหน้าการทำรายการให้ผู้ลงทุนได้รับทราบอีกด้วย

(5) ยกเลิกข้อกำหนดที่ให้ ก.ล.ต. เป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาให้บริษัทจดทะเบียนไม่ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ RPT หากบริษัทจดทะเบียนพิสูจน์ได้ว่ารายการนั้นมีความเป็นธรรมและไม่เป็นการถ่ายเทผลประโยชน์ เนื่องจาก พ.ร.บ. หลักทรัพย์ฯ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรรมการและผู้บริหารในการพิจารณาการทำรายการ RPT ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท มติคณะกรรมการ และมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

แม้จะยกเลิกการใช้ดุลพินิจในข้อนี้แล้ว แต่ ก.ล.ต. ยังมีอำนาจพิจารณาว่าการทำรายการใดของบริษัทและบริษัทย่อยเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกันที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ในกรณีที่เห็นว่าเนื้อหาสาระที่แท้จริงของการทำรายการเข้าลักษณะตามที่หลักเกณฑ์กำหนดหรือมีเจตนาหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ รวมถึงหากปรากฏข้อเท็จจริงว่าบริษัทมีเจตนาทำรายการแยกเป็นหลายรายการเพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ก.ล.ต. มีอำนาจพิจารณานับรวมรายการต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นรายการเดียวกันได้ครับ

ก.ล.ต. คาดหวังว่า กรรมการและผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนพึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต ตามหลัก Fiduciary Duty ซึ่งครอบคลุมถึงหลักความระมัดระวัง (Duty of Care) ในการตัดสินใจทางธุรกิจเยี่ยงวิญญูชนจะพึงกระทำ โดยสุจริตบนพื้นฐานของข้อมูล que เชื่อว่าเพียงพอเพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัท และหลักความซื่อสัตย์สุจริต (Duty of Loyalty) ในการจัดการความขัดแย้งทางผลประโยชน์ของตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการตัดสินใจนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของบริษัทอย่างแท้จริง และไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตนโดยมิชอบ ซึ่งการยึดมั่นในหลักการดังกล่าวถือเป็นรากฐานสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี และจะช่วยสร้างความยั่งยืนให้แก่กิจการ รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุนในระยะยาวครับ
